

statistiekjes aan het maken, en zoeken naar een manier waarop we vanuit het publieksproject door kunnen gaan voor een atlas. Vooral Wouter Bosgra is al goed bezig door soortteksten op Waarneming.nl op te stellen, die als basis kunnen dienen voor een toekomstige Verspreidingsatlas Plantengallen van bomen en struiken.

Matthijs Courbois

Spinnendoders

Zaterdag 14 januari organiseert de sectie Hymenoptera van de NEV in Naturalis (Leiden) een spinnendoderdag. Gepresenteerd en uitgeprobeerd wordt een nieuwe spinnendodertabel als vervanger van de oude JBU-tabel uit 2008 'De spinnendoders van Nederland'. In de nieuwe tabel zijn ook de Belgische en Luxemburgse soorten opgenomen. Je vindt de tabel op de website www.hymenoptera.nl. Waarschijnlijk komt er ook een papieren versie die te bestellen is bij secretaris@hymenoptera-nev.nl. Je eventuele op- en aanmerkingen zijn welkom op mijn e-mailadres hans.nieuwenhuijsen@naturalis.nl.

In Zootaxa verscheen in 2022 een artikel dat een nieuwe *Ceropales*-soort (sluipspinnendoder) aankondigt: *C. (Ceropales) pallida* Odegaard, Anenius & Paukkunen sp. nov. Barcodering van Noorse *C. maculata* bracht twee groepen aan het licht, die morfologisch te onderscheiden zijn. In het Nederlandse materiaal in Naturalis blijkt deze nieuwe soort –

de mannetjes zijn goed te onderscheiden, de vrouwtjes lastiger – aanwezig te zijn. Een nieuwe spinnendodersoort voor Nederland dus, gedoopt de bleke sluipspinnendoder. Voor alle zekerheid is materiaal ter controle naar Johan Abenius gestuurd.

Komt de soort *Homonotus niger* in Nederland voor? Of komen in ons land twee kleurvariëteiten voor, een 'rode' en een 'zwarte' variëteit? Daaraan is een artikel van mij in *HymenoVaria* 26 gewijd (Nieuwenhuijsen 2022). Schmid-Egger (2018) denkt dat de soort *H. niger* ook in Nederland voorkomt, iets dat ik betwijfel: enkele door hem als *H. niger* gedetermineerde mannetjes vlogen op dezelfde datum op dezelfde plek samen met *H. sanguinolentus*. Te zijner tijd zal een barcodeonderzoek bij Naturalis – twee soorten – wellicht uitsluitsel geven.

In Nederland zijn twee vrouwtjes van *Priocnemis propinqua* in de collectie van het Natuurmuseum Rotterdam aanwezig. Een geheimzinnige soort omdat in Europa nooit mannetjes gevonden zijn. Wahis & Durand (2004) veronderstelden dat de soort zich thelytook partenogenetisch voortplant, een unicum bij spinnendoders. Nu lijkt het mannetje gevonden. Volgens Schmid-Egger, Durand & Liebig (2022) is dat het mannetje dat tot nu toe *P. diversa* Junco y Reyes, 1946 heette. De vrouwtjes *P. diversa* horen tot de soort *P. pussila*. Helaas ontbreken in de Naturalis-collectie *P. (diversa) propinqua*-mannetjes.

Hans Nieuwenhuijsen

EIS-nieuws

Jan Krikken overleden

Op 2 september overleed Jan Krikken op 78-jarige leeftijd. Jan was specialist op het gebied van bladsprietkevers en forensische entomologie. Hij was jarenlang voorzitter van de Nederlandse Entomologische Vereniging en adjunct-directeur van Naturalis. In die laatste hoedanigheid was Jan aanspreekpunt voor EIS. Hij had een groot hart voor de Nederlandse fauna en heeft met name de Nederlandse Faunistische Mededelingen en het Nederlands Soortenregister sterk ondersteund.

Roy Kleukers

In memoriam Piet Heemskerk

Op 6 september j.l. is Piet Heemskerk overleden. Piet was sinds 2009 als vrijwilliger betrokken bij EIS, naar aanleiding van het landelijke verspreidingsonderzoek rivierkreeften waarvoor hij was benaderd om het gebied rond Vinkeveen te onderzoeken. Piet woonde 'strategisch', aan de rand van de Vinkeveense Plassen en had een reputatie als nauwgezet en systematisch natuurwaarnemer. Een reputatie die op een bijzondere manier tot stand kwam.

Jan Krikken (foto Roy Kleukers).

Piet Heemskerk in de Demmerikse polder (foto Bram Koesse).

Piet werd in 1939 geboren als oudste zoon van een boerengezin in Woubrugge ‘tussen het eindeloze gezang van de veldleeuw-eriken’. Hij was nieuwsgierig en leergierig en wilde straaljager-piloot worden om geld te kunnen verdienen om te studeren, iets wat uiteindelijk ook zonder tussenkomst van een piloten-carrière gerealiseerd kon worden. Na een studie wiskunde werd hij *sales engineer* bij computerbedrijf IBM. In die hoedanigheid kwam hij eind jaren 1970 in de prille Afrikaanse staat Malawi terecht om de overheid te ondersteunen bij een automatiseringsproject. Piet kwam in contact met de kleine gemeenschap van *expats*, waaronder enkele Britse vogelonderzoekers. Een latent aanwezige interesse voor vogels werd aangewakkerd en al snel werden vrije uren in Afrika ingevuld met vogels kijken. Terug in Nederland bleven de vogels belangstelling genieten en Piet raakte als vrijwilliger betrokken bij IVN Ronde Venen & Uithoorn en bij SOVON als teller van weidevogels en krooneenden. Na zijn pensionering deed hij voor zijn lol nog een studie biologie aan de Universiteit Leiden en studeerde af op de grutto. Over bijna 20 jaar weidevogeltellingen rond Vinkeveen publiceerde hij in 2020 in het European Journal of Wildlife Research.

Na het kreeftenonderzoek in 2009 stelde Piet voor om het onderzoek naar rivierkreeften voort te zetten op een aantal vaste meetpunten rond Vinkeveen, in die tijd het grensgebied tussen twee oprukkende soorten: de rode en de geknobbeld Amerikaanse rivierkreeft. In overleg werd een vijftal locaties geselecteerd, waarbij korven dagelijks dan wel wekelijks gecontroleerd zouden worden. Piet hield dit werk ruim 11 jaar vol en ving daarbij 5038 kreeften op een totaal van 5947 lichten, ongeveer net zoveel als het totale aantal waarnemingen van de rode Amerikaanse rivierkreeft op Waarneming.nl. Dankzij het werk van Piet is veel kennis beschikbaar gekomen over de levenscyclus van de rode en geknobbeld Amerikaanse rivierkreeft in Nederland. Twee artikelen hierover verschenen afgelopen jaar in De Levende Natuur.

Behalve nieuwsgierig en leergierig was Piet energiek. Hij fietste, schaatste en klauterde schijnbaar moeiteloos over boerenhekjes. Hij was al enige jaren het oudste actieve schaatshlid van de plaatselijke ijsclub, zakte regelmatig door het ijs, maar was nooit bang om zijn muts de volgende dag uit het met rood-

wit lint afgezette wak te vissen. Een achteloze anekdote uit de Tweede Wereldoorlog, zoals bijvoorbeeld over de geweldige winter die hij als kleuter had beleefd op de prikslee toen de Duitsers het land van zijn vader onder water hadden gezet, deed je pas weer beseffen dat je met een ‘heer op leeftijd’ op stap was. Zeer verbaasd waren we te horen dat Piet afgelopen najaar plotseling is overleden. Piet is 83 jaar geworden.

We zijn Piet dankbaar voor zijn jarenlange inzet en zullen zijn ideeën en enthousiasme missen.

Heemskerk, P. & B. Koesse 2021. Elf jaar rivierkreeftenmonitoring rond Vinkeveen. De Levende Natuur 122 (4): 134-137.

Roessink, I., B. Koesse, P. Heemskerk, J. Kampen & F. Ottburg 2021. Een rivierkreeft vang je nooit alleen, een verhaal over bijvangst. De Levende Natuur 122 (4): 165-167.

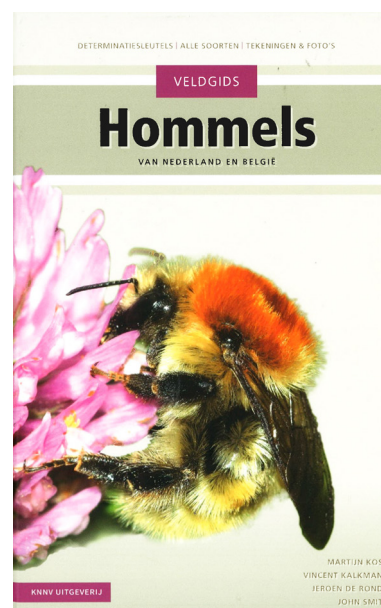
Bram Koesse

Eerste veldgids hommels voor de Lage Landen

Onlangs verscheen de eerste veldgids hommels van Nederland en België, geschreven door Martijn Kos, Vincent Kalkman, Jeroen de Rond en John Smit. Het is een mooie gids geworden waarin alle ooit in de Lage Landen waargenomen hommelsor-ten worden besproken en nog enkele die hier mogelijk kunnen opduiken. Het is een handzaam boekje dat onder te verdelen is in inleidende hoofdstukken, tabellen, soortbesprekingen en bijlagen met platen en andere aanvullende figuren.

Toen ik de gids voor de eerste keer wilde inkijken, was ik in eerste instantie op zoek naar soortbesprekingen en plaatjes van hommels. Die zie je dus niet meteen bij het openslaan. Hoewel sommige mensen daardoor misschien even worden afgeschrikt, weerspiegelt het ook juist de kracht van het boek: beginnende hommelmijkers, enthousiastelingen én ervaren hommelmensen kunnen in dit boek vinden wat ze nodig hebben. De inleidende hoofdstukken staan uitgebreid stil bij allerlei aspecten van hommels en hommelse studie. Van levenswijze en biotopen tot bedreigingen. En van de beginselen van herkenning en mogelijkheden voor verdere studie. Daarmee is dit deel van de veldgids geschikt om je kennis over hommels of het hommelleven uit te breiden. Maar ook om even iets op te zoeken wat je even vergeten was of je altijd al afvroeg.

De toegankelijkheid voor zowel beginners als gevorderden is ook terug te vinden in de determinatietabellen. Er is een eenvoudige tabel die vooral gebruik maakt van kleurenmerken. Waarin ook duidelijk

wordt dat je met alleen die kenmerken niet alle hommels op naam zal kunnen brengen. Daarnaast is er een uitgebreide tabel voor de gevorderde hommelsebestudeerder, die ook hommels wil vangen en/of verzamelen en onder de binoculaire op naam wil brengen.

De soortteksten bieden enerzijds goede tekeningen en foto's van mannetjes en vrouwtjes. Anderzijds bevatten ze duidelijke tekst over herkenning en gelijkende soorten, aangevuld met informatie over vliegtijd, biotoop en levenswijze. Voor wie de tekeningen aan de kleine kant zijn, staan ze in de bijlage in groter formaat herhaald, zodat je nog een beter beeld van de kenmerken kunt krijgen.

Door de combinatie van determinatietabellen, goede foto's en tekeningen en duidelijke geschreven informatie, is de gids toegankelijk voor verschillende typen gebruikers. Je kunt bladeren en zoeken naar een plaatje dat je denkt te herkennen. Je kunt vervolgens kijken bij de gelijkende soorten. Je kunt uitgebreider de tekst lezen. Maar je kunt ook gebruik maken van de tabel die past bij jouw aanpak en kennis. Hoofdstuk 9 bespreekt het aardhommelcomplex dat uit vier soorten bestaat. In hommelscursussen leidt alleen het woord complex al vaak tot hilariteit en verwarring. Daarom is het des te fijner dat dit hoofdstuk nog eens duidelijk uitlegt hoe het zit met de hommels binnen dit complex.

Twee leuke en herkenbare onderdelen wil ik er nog even uitpikken. De eerste zijn de stappen die je als startende hommelaarwaarnemer doormaakt, van naïviteit tot wijsheid (in hoofdstuk 1). Met dit lijstje sta je als beginnende hommelaarwaarnemer misschien wat minder alleen in zowel je enthousiasme als je frustratie. De tweede is 'hommels kijken door het jaar heen' in hoofdstuk 2. Dit onderdeel stond ook al in de beknopte voorganger van deze veldgids. Hiermee heb je als beginnende waarnemer iets meer houvast in hoe je kunt beginnen en door het hommelseizoen heen te werk kunt gaan. Wat dat betreft is het mooi dat heb boek in november is verschenen. Dan kan iedereen er in het nieuwe hommelseizoen 2023 met fris enthousiasme beginnen met hommels kijken.

Johan van 't Bosch

Vijf jaar Meetprogramma Hommels

In 2022 liep het meetprogramma hommels voor het vijfde jaar. We organiseren dat samen met De Vlinderstichting. Een mooi moment om even terug en vooruit te kijken.

Ontwikkeling van het meetnet

In vijf jaar tijd is het aantal routes gegroeid van 182 in 2018 naar 410 routes, waarvan tot nu toe in 2022 tellingen zijn ingevoerd. In 2018 zijn we begonnen met dagvlindertellers te vragen om op hun dagvlinderroute ook hommels te tellen. Ze startten met alleen het tellen van aantallen hommels, zonder ze op naam te brengen. Inmiddels melden zich steeds meer tellers speciaal om op een nieuwe route hommels te tellen. Maar ook bij deze tellers kijken we of ze dat kunnen combineren met het tellen van dagvlinders. Een 25 tal tellers telt alleen maar hommels en geen dagvlinders op hun route. Ook telt inmiddels een kwart tot een derde van de hommeltellers de hommels per hommelseizoen. Dit aandeel groeit ieder jaar. Belangrijk daarbij is

opleiding van de tellers, zodat ze de verschillende hommelseizoenen ook kunnen herkennen en zich daar zeker genoeg bij gaan voelen.

Opleiding en excursies

In de coronajaren 2020-2021 stond de opleiding van hommeltellers helaas op een laag pitje. In 2022 hebben we de opleidingen gelukkig weer op kunnen pakken. In 2022 is een fysieke cursus van twee dagen gegeven voor tellers in Noord-Brabant. Daarnaast hebben andere tellers ook een online cursus kunnen volgen, verspreid over twee avonden. Bij de online cursus mist uiteraard wel de veldcomponent, die erg belangrijk is. Van samen oefenen in het veld steken de meeste mensen uiteindelijk nog meer op dan van theorie in een zaaltje of achter de computer. Ook bij de eerste fysieke cursusdag zat een veldexcursie er helaas niet in. Op die koude dag, begin april, lag er zelfs sneeuw en bleef het bij oefenen met foto's die de deelnemers zelf hadden gemaakt. In aanvulling hierop zijn voor tellers in het Noord-Hollands Duinreservaat een lezing en twee excursies georganiseerd. In 2023 gaat zijn is voor de opleiding van hommeltellers extra aandacht voor online leermogelijkheden en excursies.

Schaarse hommelseizoenen

Bij de hommeltellers die de hommels wel determineren, lag de nadruk tot nu toe op de zes algemeenste hommelseizoenen, aardhommelgroep, akkerhommel, boomhommel, steenhommel, tuinhommel en weidehommel. Uiteraard worden ook de andere hommelseizoenen geteld, waarbij opvalt dat de grote/tweekeurige koekoekshommel bijna wel aan dat lijstje met algemene hommelseizoenen kan worden toegevoegd. Vanaf 2023 staat een uitbreiding van het meetnet met schaarse hommelseizoenen op het programma. Doel is om meer tellers en telroutes te krijgen voor de zandhommel, moshommel, heidehommel, veenhommel en grashommel. Daar zitten de nodige haken en ogen aan. Enerzijds moeten daarvoor gericht routes worden uitgezet in gebieden waar deze hommels voorkomen. Daarmee wordt in 2023 een begin gemaakt. Anderzijds is de herkenning van deze schaarse hommels behoorlijk lastig. Dus voor het tellen van hommels op deze routes zijn tellers in de juiste regio's nodig die al voldoende ervaring hebben met het herkennen van deze hommelseizoenen en er is gerichte opleiding nodig van tellers die in ieder geval al goede herkenningservaring hebben, maar nog niet met deze schaarse hommels.

Van pilot naar officieel meetnet

Het Meetnet is begonnen als pilot binnen het Hommelproject, gefinancierd door Stichting Dioraphte, Prins Bernhard Cultuurfonds, BIJ12, Stichting Zabawas en de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting. Dit hommelproject is inmiddels ten einde en met 5 jaar ervaring en meer dan 400 telroutes denken wij dat het meetnet hommels inmiddels volwassen genoeg is om een officieel meetnet binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) te worden. Dit jaar is dat ook de inzet geweest en de signalen wijzen de goede kant op. Behalve de verdere ontwikkeling van het meetnet met opleiding en schaarse hommelseizoenen, is het nu ook belangrijk om samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek de kwaliteit van de gegevens en de analyse daarvan naar het gewenste niveau te brengen.

Johan van 't Bosch

Valse wolfspin

EIS komt steeds vaker in het nieuws. Dat is natuurlijk mooi, maar in sommige gevallen zijn we er niet blij mee. Naar aanleiding van een nieuwsbericht uit Duitsland over de opmars van de valse wolfspin *Zoropsis spinimana* werd door een journalist bij EIS navraag gedaan over het voorkomen van deze soort in Nederland. Het gaat om een vrij grote spin die van nature onder andere in Zuid-Europa voorkomt. Ook in Nederland neemt de soort toe. In 2007 werd het eerste exemplaar gezien, maar inmiddels zijn er heel veel waarnemingen uit alle provincies van ons land. De uitbreiding is indrukwekkend snel gegaan en we weten dat onbedoelde verplaatsingen door de mens hiervoor (mede) verantwoordelijk is. De spin is best indrukwekkend en veel mensen willen bij een ontmoeting weten om welke soort het gaat. Dat komt niet alleen door de grootte, maar soms ook door het gedrag. Waar veel spinnen zich bij verstoring of bedreiging laten vallen of zich snel terugtrekken, doet de valse wolfspin dit soms anders. Als ze opgepakt of anderszins bedreigd wordt, kan de spin incidenteel bijten. Ze verdedigt zichzelf dus soms assertief. Een beet is verder niet gevaarlijk en de klachten zijn mild. De spin leent zich goed voor een verhaal over klimaatopwarming en verplaatsingen van dieren door onze handel; twee oorzaken die ervoor zorgen dat er heel veel nieuwe soorten in Nederland komen te leven. Ook het feit dat er veel spinnensoorten rondom huis te vinden zijn en dat ze een brede variatie aan gedrag vertonen zijn interessant om te behandelen. Er werd echter na het geven van informatie door ons helaas een kort krantenartikel gepubliceerd waarbij de termen 'giftig' en 'agressief' eigenlijk de meest in het oog springende inhoud vormden. Het bericht werd vervolgens massaal opgepakt door andere media. De naam 'valse' wolfspin en het feit dat de soort incidenteel mensen bijt hebben ertoe geleid dat (onnodige) angsten en ronkende berichten kwamen bovendrijven. De spin is echter niet 'vals', maar kreeg die naam omdat ze wel op wolfspinnen (familie Lycosidae) lijkt, maar dat niet echt is (ze behoort namelijk tot de familie Zoropsidae). Bovendien zijn alle spinnen giftig en zijn spinnenbeten zeer zeldzaam (ook bij de valse wolfspin) en in Nederland bijna per definitie ongevaarlijk. Ach, we hoeven dit alles in dit medium niet te herhalen... Vanzelfsprekend betreuren wij het erg dat een van onze geliefde geleedpotigen op zo'n manier in het nieuws komt, maar gelukkig werden er ook snel genuanceerde berichten naar buiten gebracht, onder andere bij het Jeugdjournaal, Op1,

De valse wolfspin *Zoropsis spinimana* is door de overweldigende media-aandacht nu een beroemdheid in Nederland (foto Sandra Brennand).

Naturetoday.com, de factcheckwebsite van Fontys Journalistiek, etc. Deze storm in een glas water heeft ervoor gezorgd dat vele arachnologen het een week heel druk hadden met de media.

Jinze Noordijk

Nieuwe soortzoeker regenwormen

Recent is de nieuwe soortzoeker voor regenwormen verschenen. Met de soortzoeker kunnen 22 soorten regenwormen op naam gebracht worden. Alle soorten en bijna alle kenmerken zijn met (studio)fotografie's geïllustreerd. Soortzoekers zijn een fantastisch hulpmiddel om allerlei soortgroepen op naam te brengen, maar voor regenwormen zijn de soortzoekers extra nuttig. Regenwormen lenen zich namelijk heel goed voor een soortzoeker. Voor de determinatie van regenwormen wordt een beperkte set kenmerken steeds opnieuw gebruikt, zoals lichaamskleur en positie van het zadel. Dus: deze winter wormen zoeken en determineren met de soortzoeker!

Anne Krediet

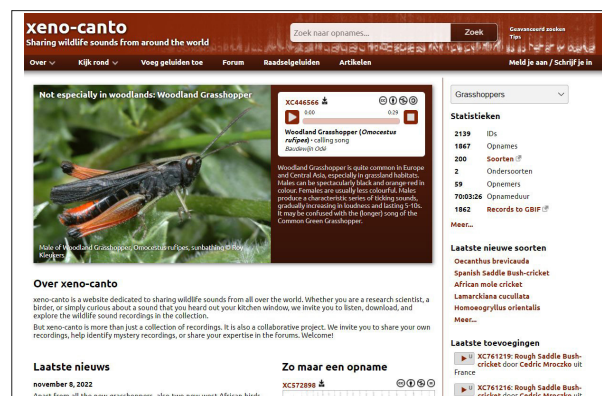

Lumbricus terrestris (foto Niels Kimpel).

Xeno-canto uitgebreid met sprinkhanen

Xeno-canto.org is de grootste website voor geluidsopnamen van vogels. Sinds begin oktober 2022 is de website uitgebreid met sprinkhanen en krekels. Hiermee kan iedereen geluidsopnamen van deze groep delen en natuurlijk ook beluisteren. De techniek van de website is vernieuwd en het is nu mogelijk om geluidsopnamen aan te bieden en af te spelen met geluiden die voor het menselijk oor niet waarneembaar zijn. Ook worden nu oscillogrammen getoond van het geluid, naast de reeds bestaande spectrogrammen. Het ligt in de bedoeling om in de nabije toekomst ook andere diergroepen toe te voegen, zodat straks alle natuurgeluiden gedeeld kunnen worden.

Roy Kleukers

Een kleine malaiseval wordt een boomkroon in getrokken (foto Kevin Muijres).

Geleedpotigen in boomkronen

In Nederland is weinig onderzoek gedaan aan de geleedpotige fauna van boomkronen. In 2021 is er een veldonderzoek uitgevoerd naar de soorten in het kronendak van een Brabants bos in De Kaaistoep bij Tilburg. Het project werd uitgevoerd door Bosgroep Zuid Nederland, Bosgroep Midden Nederland, Ecologica en EIS Kenniscentrum Insecten en mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de provincie Noord-Brabant. Er werden elf vallen, van drie types, in de boomkronen van zes bomen gehangen. De insectendiversiteit werd onderzocht binnen twee bostypen ('arm' en 'rijk') met drie boomsoorten: grove den, zomereik en winterlinde.

In totaal zijn er 7748 insecten gevangen verdeeld over achttien soortgroepen; EIS determineerde de spinnen, hooiwagens, wantsen, cicaden, bladluis, stofluizen en mieren. In een grove den in de arme opstand werden de meeste individuen gevangen, gevolgd door de winterlinde in de rijke opstand. In de arme opstand (versus de rijke opstand) zijn de hoogste aantallen individuen gevangen. Door middel van een analyse is echter de volledigheid van de vangst en verwachte soortenrijkdom (op basis van toename van soorten in opeenvolgende monsters) van de locaties in kaart gebracht. Hieruit bleek dat de monsters uit de arme opstand vollediger leken dan die in de rijke opstand, hetgeen aangeeft dat in de laatste opstand een groter aandeel van de fauna niet bemonsterd is en de effectiviteit van de individuele vallen in de bomen (natuurlijk) effecten hebben op de resultaten. De monsters uit de verschillende valtypen gaven informatie over hun efficiëntie. Zo werd er in een kleine Malaiseval het meest gevangen. Van de twee soorten kruisvallen bleek de zwarte met name geschikt om in de boomkroon lopende soorten te vangen (zoals spinnen en pissebedden), terwijl de transparante val met name door de boomkroon vliegende dieren vangt (zoals vliegen en wantsen).

De resultaten hebben aangetoond dat boomkronen unieke insectenbiotopen vormen, waarbij verschillende boomsoorten een eigen bijdrage leveren aan de biodiversiteit in het bos. Zo

is bijvoorbeeld de bloeiende winterlinde in trek bij veel kevers, terwijl spinnen en wantsen juist duidelijk talrijker zijn in de grove dennen en zomereiken. Een mooi resultaat is ook dat het onderzoek enkele nieuwe soorten heeft aangetoond voor (het zeer uitgebreid onderzocht gebied) De Kaaistoep: 18 keversoorten, 6 spinnensoorten (waarvan 2 ook nieuw voor Nederland), 6 cicadesoorten, 1 bladvluissoort en 1 stofluisoort. In de publicatielijsten elders in deze nieuwsbrief staan het rapport en een artikel over de spinnen genoemd.

Jinze Noordijk, Ed Colijn, Berend Aukema & Kees den Bieman

Europese rode lijst zweefvliegen

Niet minder dan 31 Nederlandse soorten zweefvliegen komen voor de Europese Rode Lijst, die gisteren door de IUCN gepubliceerd is. Soorten op de Rode Lijst lopen een risico om uit Europa, en dus ook uit Nederland, te verdwijnen. Specifiek

De duinheidewerg *Pelecocera lusitanica*, een Nederlandse zweefvlieg op de Europese Rode Lijst, kenmerkend voor heidevelden (foto Menno Reemer).

voor Nederland is er nog geen rode lijst beschikbaar. Gezien de vele aanwijzingen van achteruitgang van zweefvliegen in ons land en hun belangrijke rol als bestuivers, bestrijders van bladluizen en als bioindicatoren voor bossen, moerasgebieden en heidevelden is het van groot belang dat nu ook voor ons land een rode lijst opgesteld gaat worden.

Menno Reemer

Nederlandse Faunistische Mededelingen

In nummer 59 van NFM weer een mooie variatie aan artikelen, met vooral veel bodemfauna en vliegen.

- 1 M.P. Berg, A. Krediet & G. Kamsteeg – Eerste vondsten van de schildweinigpoot *Trachypauropus cordatus* voor Nederland (Myriapoda: Pauropoda: Eurypauropidae)
- 7 K.J. van Veen & R.F.H.M. van Bezouw – De springstaarten *Sminthurides bifidus* en *Sminthurinus domesticus* in de Hortus botanicus Leiden, nieuw voor Nederland (Collembola: Symphypleona)
- 13 R. Ploeg, W.G. Oe & D. Drukker – De groene bruine gaasvlieg *Hemerobius marginatus* duikt op in Zuid-Limburg (Neuroptera: Hemerobiidae)
- 19 Th. Zeegers, W. van den Hoven & J. van de Westeringh – Zevende aanvulling op de naamlijst van Nederlandse sluipvliegen (Diptera: Tachinidae)
- 27 R. van den Broek, E. de Bree & J. Mortelmans – De asgrauwe roofvlieg *Machimus intermedius* nieuw voor de Nederlandse en Belgische fauna (Diptera: Asilidae)
- 37 S.A. de Waart – Eerste vondsten van de meerlijnige hamerhoofdplatworm *Diversibipalium multilineatum* in Nederland (Platyhelminthes: Geoplanidae)

- 43 A.W.M. Mol – *Phylloecus faunus*, een nieuwe halmwesp voor Nederland (Symphyta: Cephidae)
- 49 J. Noordijk – Twee voor Nederland nieuwe spinnensoorten, *Porrhoclubiona leucaspis* en *Tuberta maerens*, gevangen in boomkronen (Araneae: Clubionidae, Cybaeidae)
- 57 H. Siepel – Checklist of the endeostigmatic mites of the Netherlands (Acari: Sarcoptiformes: Endeostigmata)
- 65 D. Jonker, M. Soesbergen & E.L. Binnebosch – Het roei-pootkreeftgenus *Paracyclops* in Nederland, met *P. imminutus* nieuw voor de fauna (Crustacea: Copepoda: Cyclopoida)

Waarnemingen en mededelingen

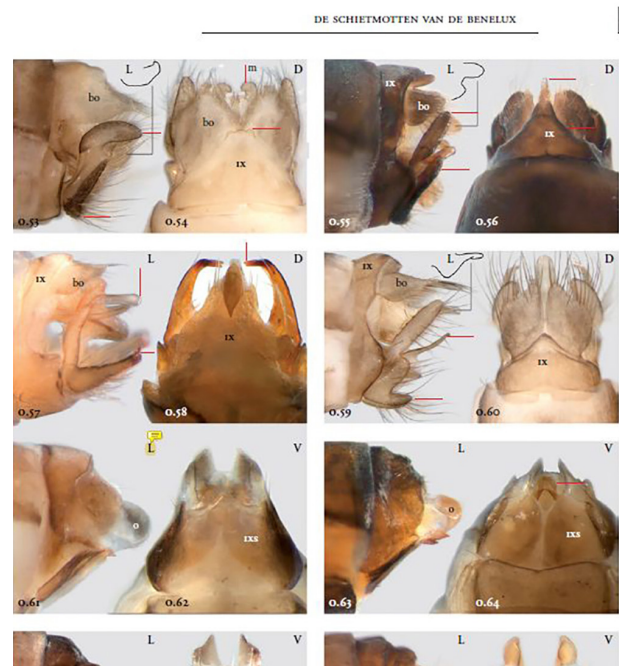
- 77 J.C. Dek – De bladvlieg *Sapromyza setiventris* nieuw voor Nederland (Diptera: Lauxaniidae)

Roy Kleukers

Entomologische Tabellen

De afgelopen maanden is door de auteurs en de redactie hard gewerkt aan deel 14 over de schietmotten (auteurs: David Tempelman, Koen Lock, Maria J. Sanabria, Casper Zuyderduyn en Bram Koese). De laatste correcties worden verwerkt en binnenkort zal de uitgave naar de drukker worden gestuurd. Daarnaast zijn we al behoorlijk ver met het deel over de eendagsvliegen (van Daan Drukker) en er zit ook vaart in de manuscripten van de plooiwingsvliegen (Jan Smit en Wim Klein) en spinnendoders (Hans Nieuwenhuijsen). Daarnaast zijn er nog diverse andere delen in verschillende stadia van voorbereiding. Het is mooi om te zien dat er zoveel belangstelling is om te publiceren in deze serie.

Roy Kleukers

Sneak preview uit de nieuwe Entomologische Tabel schietmotten. In deze uitgave staat bijzonder veel uniek illustratiemateriaal.